

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsako sredo in soboto.

Naročnina za avstro-ogrsko kraje za celo leto 10.40 K, za pol leta 5.20 K, za četrt leta 2.60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Posredna številka 10 v.

Reklamacije so pošiljane preste. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisni se ne vračajo, inserati. Enostopenjasti (zrakom 88 mm) za enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru.

80. številka.

V Ljubljani, v sredo, dne 7. oktobra 1908.

Leto XI.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo «Rdečega Prapora», Ljubljana. — Za denarne pošiljave, naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo «Rdečega Prapora», Ljubljana, Dunajska cesta št. 20.

Izpolnjuje se.

Če bi nam bilo kaj ležeče na tem, bi bili sedaj ponosni. Kar smo prorokovali pred več kakor letom dni, se sedaj izpolnjuje. Klerikalno-liberalna sloga, ki se je zdela še lani občinstvu v političnem položaju nemogoča, se uresničuje, boj za politična načela, za svetovne nazore, za duševno prepričanje, se umika v ozadje; na celi črti zmaguje «sporazum», iz katerega se mora nujno razviti tista «sloga», ki ni in ne more biti nič drugega, kakor kapitulacija pred klerikalizmom.

Ko je lani Ivan Hribar nastopil kot kandidat za državni zbor, je «Rdeči Prapor» pisal po njegovem prvem volilnem shodu:

«... Že izpregledujejo, že spoznavajo svoje politično mesto. Mnogo časa preteče, preden se utrga plaz na gori; kadar se enkrat toči, gre hitro. In toči se že.

Reakcija je ena sama in naj nastopa v ovtji koži izigravane vere ali v salonski suknji t. zv. «skupnih interesov». In tega se vesoljna slovanska reakcija že začnjenja zavedati. Nedeljski shod je bil koncentraciji, zblizanju slovenske liberalno-klerikalne reakcije posvečen. To pomenja Hribarjeva izjava, da je naloga «narodnonaprednega» poslanca oglašiti vstop v Šušteršičev klub, to znači poljubovanje rok Ploju in Povšetju, na to meri t. zv. gospodarsko zblizevanje klerikalnih in liberalnih prvakov vzporedno z deželnozbornim kulisnim gospodarstvom, to kriči trdovratni Hribarjev molk o lotitvi vere in politike, o svobodni državi, šoli in zakonu...»

Takrat so odgovorili tako, da so nas dolžili kompromisa s klerikalci.

Ko je Hribar, ki ni bil sprejet v Šušteršičev klub, vstopil v «Jugoslovansko zvezo» in podpisal reverz dalmatinskim klerikalcem, smo pisali:

«Političen klub, ki decidirano naglašja, da stoji na krščanskem stališču, je klerikalno, kajti vlačiti vero v politiko, je klerikalno. Kdor ima opravka z javnim življenjem, vé, da ima «krščansko stališče» poseben pomen, ki izključuje vsak dvom. S tem krščanskim stališčem se rayno ovira vsak kulturni napredek. Ako se zahteva svobodomiselnost, je «krščansko stališče» na poti, ki hoče cerkvi ohraniti nadvlado nad šolo. Kdor zahteva postavbo, da smejo ločeni zakonci vstopiti v nov zakon, ali da se lahko bivši duhovniki oženijo, se pregreši proti «krščanskemu stališču»... In kaj počne liberalna stranka? Ali pojde kakor čreda ovac za svojim poslancem v klerikalni tabor in zavrže liberalna načela, kakor jih je zavrzel Hribar?... Zdi se, da je tako in da ga ne bo niti vprašala, kam jo vodi. Kadar se snide novi deželni zbor, bode stalo pod papeževo zastavo pa sama ne bode vedela, kako je prišla tja.»

Kmalu potem smo pisali:

«Imamo pač še stranko, ki se imenuje «narodno-napredna», njen program ima nekoliko protiklerikalno dišavo. Med njo in klerikalno stranko je še boj. Ali ne gre se več za načela, temveč edino za osebe. Hribar in Šušteršič se ne marata in zato sedita vsak v svojem klubu, pa se napadata. S klerikalizmom in liberalizmom nima ta boj nič opraviti. Klerikalizem ima proste roke; liberalni poslanci so se vzdržali pravice, ovirati ga v njegovi ofenzivi.»

Ko so letos skrpali tisto žalostno volilno reformo za kranjski deželni zbor, ki je ne le ohranila

peščici nemških veleposestnikov deset mandatov, temveč jim tudi zagotovila pravico, preprečiti vsako bodočo volilno reformo, ki jim ne bi bila všeč, slovenske delavce pa potlačila v tisto «splošno» kurijo, v kateri so na milost in nemilost izročeni proti-delavskim privilegirancem, smo rekli, da se razvije iz tega liberalno-klerikalnega kompromisa trajna liberalno-klerikalna sloga.

A sobotni «Narod» začnjenja svoj uvodnik s sledečim stavkom:

«Izvrševalni odbor narodno-napredne stranke je imel ta teden sejo, na kateri je soglasno sklenil, naj stopi dr. Tavčar v njegovem imenu v dotiko z dr. Šušteršičem in izve, če se da doseči sporazumljenje med narodno-napredno in med klerikalno stranko v svrhu skupnega postopanja v narodnih stvareh.»

Tako se torej izpolnjuje, kar smo napovedovali že pred letom. Liberalna kapitulacija se uresničuje. Kajti sloga slabjšega z močnejšim, zlasti pa sloga liberalizma z klerikalizmom ne more biti nič drugega, kakor kapitulacija prvega.

Vprašati je vendar treba, čemu in zakaj je ta sporazum naenkrat tako nujno potreben? Pravijo: «Zaradi skupnih narodnih interesov». Toda s to pretvezo morejo preslepiti samo slepca. V splošnih narodnih razmerah se ni prav nič spremenilo. Narodni interesi so bili doslej tako skupni kakor poslej. Se ni davno, ko je «Slovenski Narod» dokazoval da je sloga, ki mora utajevati klerikalno nadvlado, škodljiva slovenskim interesom. Otrok razume, da je v čisto narodnih vprašanjih mogoče enako postopanje brez vsake zveze. Zakaj bi torej bil naenkrat potreben «porazum»?

Potreben je za liberalce, ki bi radi živeli brez boja. Potreben jim je za državni zbor, v katerem je Hribarjevo stališče nevzdržno vsled njegove napačne taktike; potreben jim je za deželni zbor, kjer so dali vse orožje iz rok in morajo, če hočejo še kaj veljati, apelirati na milost klerikalcev.

Sporazum je liberalcem potreben še pred deželnozbornimi volitvami. In kdor spozna to, bo tudi lažje razumel nekatere dogodke zadnjega časa. Jasno mu bo, kakšen namen so liberalci imeli s svojim protestnim shodom in z «Narodovo» ščuvavno pisavo izza ptujskega škandala; jasno mu bo, zakaj so bili demonstrantje v petek po shodu prepuščeni sami sebi.

V presojanju zadnjih dogodkov je treba strogo ločiti petek od poznejših dni. Z nastopom vojaštva se je situacija spremenila in aranžerji so izgubili vajeti iz rok. Mrlič na Pogačarjevem trgu niso bili v kombinaciji in zaradi nedeljske tragedije je račun z drugimi faktorji. Ampak sipe, ki so bile pobite v petek, «razburjena narodna duša» in «reševanje narodne časti» — vse to se izvrstno vjema z namenom. Kar tako o belem dnevu priti h klerikalcem in jim ponuditi slogo, je težka reč. V nenavadni situaciji se nenavadni koraki nenavadno tolmačijo. Zaradi nenavadnega namena je bil potreben nenavaden položaj.

Igra je bila frivolna, ampak namen je tudi tak. Deklamacije o varstvu svojega stališča in svojih načel so prazne fraze. Kdor išče klerikalno prijateljstvo, ne sme voditi protiklerikalne politike. «Narod» je moral že prositi svoje dopisnike, naj ne pišejo protiklerikalno; komu hoče toroj še dopovedovati, da si ohrani protiklerikalni značaj?

Dvoje imen bo še ostalo nekaj časa v domači buržoazni politiki, ampak imena bodo brezpomembna. V liberalno-klerikalni slogi mora utoniti

liberalizem in neomejeno bo na celi črti vladal klerikalizem. Njegova neupogljiva nasprotnica pa ostane socialna demokracija.

Svoji k svojim.

Znano geslo «Svoji k svojim» se zopet razlega po slovenskih krajih. Govoril se o narodni osamosvojitvi na gospodarskem polju, a misli se na boljši dobiček domače buržoazije. Saj je naravno: Čim manjša je konkurenca, tem boljši profit.

Nikakor ne zamerimo slovenskemu meščanstvu, če varuje svoje razredne interese s tistimi sredstvi, ki jih ima na razpolago. Vemo sicer, da je popolna narodna emancipacija na gospodarskem polju v dobi velekapitalistovskega proizvodjanja velika fraza, kajti česar Slovenci ne producirajo sami, bodo kljub vsem geslom kupovali drugod, kakor kupuje tudi veliko večji narodi svoje potrebščine na svetovnem trgu. Toda meščani naj si uredijo svoje kupčije, kakor znajo, le od delavstva naj ne zahtevajo, da bi verjelo v ideale, kadar gre za čisto materialna vprašanja. Kupčija je kupčija, o narodnosti so nam pa sicer peli drugačne pesmi.

Razglasili so torej parolo «Svoji k svojim». Delavstvo jim tega ne šteje v greh, ampak noče nič drugega, kakor da se more tudi samo ravnati po tem geslu. «Delavec k delavcu» — to je v delavski jezik prestavljena govorica buržoazije. Tega gesla pa se morajo delavci tembolj zavedati, čimbolj se meščanske stranke trudijo, da bi zamazale dejanske razmere.

Našim ljubim buržoaznim nasprotnikom se namreč zdi, da je trenotek posebno ugoden za zaslepljenje delavstva. S «skupnimi» interesi bi radi zakrili svoje razredne interese. Ampak kar je, je in se ne da utajiti. Skupnih narodnih interesov ni socialna demokracija nikoli tajila; ampak pravi narodni interesi rastejo na polju kulture, to pa hoče naše meščanstvo pravkar izročiti klerikalizmu, da potepta kulturo in poseje po njem svoj plevel. Kulturne interese slovenskega naroda bo morala socialna demokracija poslej braniti proti tistim, ki hočejo delavce zapeljati z «narodnimi» interesi.

Gospodarska vprašanja so pa, naj obrača buržoazija to reč, kakor hoče, razredna vprašanja. Če za skupnost vnati gospodje taje, pa poskusimo. Saj imamo tudi nekoliko slovenskih podjetnikov v Ljubljani, na Kranjskem, v Trstu, v Istri, na Štajerskem in na Koroškem. Naj zboljšajo svojim delavcem iz narodne solidararnosti mezde tako, da bodo zaslužili toliko, kolikor zaslužijo delavci enakih kategorij, recimo na Nemškem; naj regulirajo delavni čas kakor na Angleškem. Potem bomo videli, kaj je z narodno solidarnostjo. Ampak doslej vemo, da je velik del slovenskih podjetnikov v internacionalni zvezi delodajalcev. Ko je bila lani v Ljubljani mizarska stavka, so se dali vsi slovenski podjetniki komandirati od nemškega ravnatelja nemške kranjske stavbinske družbe. Menda se ni pozabljen, da je ljubljanska gostilničarska zadruga letos brez pomiskega stopila v zvezo z nemškimi pivovarniškim kartelom in nabrežinski kamnoseki znajo natančno povedati, kako so ondodni slovenski podjetniki pometali slovenske delavce na cesto in najeli italijanske stavkokaze.

Gospodje znajo dobro računati. Slovenski delavec bodi «narodno-solidaren» s svojimi izkoriščevalci, oni so pa lahko razredno solidarni s svojimi stanovskimi tovariši kateregakoli naroda in katerekoli vere. Samo tedaj, kadar je konkurenca nekoliko težja in so z drugimi kapitalisti kaj sprti,

postanejo «narodni». Tedaj naj slovenski delavci slovesno izjavijo, da se dajo samo od slovenskih izkoriščevalcev izkoriščati.

Naj le računajo. Ampak delavci bodo računali po svoje. Velja naj: Svoji k svojim. Delavec k delavcu. Pred vsem v organizaciji. Delavci imajo svoje gospodarske interese, ki se ne dajo izravmati z interesi izkoriščevalcev. Gospodarsko sodelovanje izkoriščanih z izkoriščevalci je norost. Delavec ne more iskati koristi drugod kakor v delavski organizaciji.

Tudi na kupčijem polju mora veljati to geslo. Kjerkoli je mogoče, naj delavec kupuje sam pri sebi, to se pravi, tudi kot konsument je se morajo delavci organizirati, da prihranijo pri sebi dobiček, ki ga sicer vtika v žep profitar, naj je Nemec ali pa Slovenec. In če se delavstvo s strokovnimi, konsumnimi in političnimi organizacijami okrepča, se bo tudi kot producent organiziralo v produktivnih zadrugah. Tedaj bo najlepše izvedeno geslo «Svoji k svojim».

A tedaj bo delavstvu tudi mogoče, da bo uspešno delalo za tiste naloge, ki so res narodne. Naše delavsko ljudstvo je izstradano; odkod naj kaj vzame za šole, za umetnine, za literaturo, za gledališče, za koncerte? To so narodni interesi. Izobražen, duševno močan mora biti narod, da more tekrovati z drugimi. Ampak kdo mu daje kulturne moči? On naj daje svojo delavno moč za počen groš iz «narodne solidarnosti», kadar pa zahteva kaj v imenu narodne solidarnosti, tedaj «Kranjec moj mu osle kaže».

Razredni boj ni fraza. Dokler izkoriščevalci ne odnehajo od njega, ne morejo odnehati delavci. Razredni boj je živa potreba slovenskega naroda, ki je v ogromni večini proletaričen narod. Če zmaga slovensko delavstvo v razrednem boju, je šele slovenski narod dovolj močan za višje narodno življenje. Ampak danes razume tudi slovenski delavec, da potrebuje v tem boju zaveznikov, katerih ne dobi nikjer, kakor pri razredno-zavednih, socialističnih delavcih vseh narodov. Delavska mednarodnost je pogoj za narodni napredek Slovencev.

Neslanosti.

V Trstu smo imeli v nedeljo dne 27. septembra «velepomemben» dan. «Narodna delavska organizacija» je sklicala v «Narodnem Domu» javen shod. Nanj sta prišla nič manj kakor dva česka «narodna socialca» in poslanca Klofač in Buřival.

Predsedoval je Mandič ter govoril takole:

«Poslanec Klofač je izrekel na komersu važno besedo, da ako bi se socialna demokracija zares ravnala po načelih svojega velikega učitelja, Marxa, potem bi bila ista dobra tudi za nas. Ali temu ni tako; za to treba nam postaviti se na stališče slovanske internacionale.»

Jaz, dragi urednik, sem prečital skozinsko vse Marxove spise, a žalibog nikjer nisem mogel najti, da bi bil Marx govoril o kaki narodni internacionali. Kje je Mandič to pobral, mi ni znano, toda pojmovanje, kaj je pravzaprav «slovanska internacionala», je pri meni sploh nemo-goča stvar.

Najbrže, da bi se moral ta človek poslati v Ljubljano k dr. Robidi. Pravijo, da je to dober psihiater.

Za njim je govoril poslanec Klofač približno sledeče: «Kar ste pred letom začeli v Trstu, začeli smo mi na Češkem pred 11 leti. Internacionala je bila tudi pri nas, ali prišla je v roke židom. Vrhovni poveljnik iste, dr. Adler, je izšel iz nemškega radikalno-nacionalnega tabora. Mi pa hočemo, naj nam komandira lastni človek. Naša česka organizacija je sedaj jako močna. Nočemo inferiornih in superiornih narodov. Hočemo biti enaki med enakimi. In v to nam pomore emancipacija našega delavstva. Nasproti francoskemu temperamentnemu, angleškemu praktičnemu in nemškemu doktrinar-skemu socializmu postavljamo slovanski socializem srca in bratstva, ki boče še igral veliko svetovno vlogo.»

Klofačeve trditve si nekoliko nasprotujejo z resnico. On pravi, da je bila internacionala tudi na Češkem, toda dejstvo je, da je še danes internacionala na Češkem tako močna, da ima 40 poslancev v državnem zboru, mej temi 24 Čehov. Tudi v tem, da je Klofačeva stranka močna, se je gospod Klofač nekoliko zmotil. Pozabil je namreč povedati, da je bil izvoljen v ožjih volitvah s pomočjo klerikalnih, agrarnih in liberalnih glasov,

Cela stranka pa ima dva cela poslanca. In to naj bi bila moč?

Potem pa je govoril posl. Buřival, ki je pozdravil shod imenom «močme» česke železničarske organizacije, kateri on predseduje in ki šteje 23.000 organiziranih članov? Prišel je rade volje v Trst, da bi tu položil temelj k skupni organizaciji železničarjev.

Druzega ni povedal. Toda kar je povedal, je tako korenito v protislovju z resnico, da je neki česki sodrug, ki je bil na shodu, takoj rekel, da se je gospod Buřival zlagal na klastre.

Preteklo leto so imele vse avstrijske železničarske organizacije koalicijsko sejo na Dunaju. Prišel je tudi naš Buřival in povedal, da zastopa 5000 železničarjev. Dokazali so mu, da jih zastopa komaj 2000 in so ga odslovili iz koalicije. Od takrat je njegova organizacija nazadovala tako, da ima danes morda 1000 članov. Gospod Buřival se je torej zmotil samo za 22.000. In on prihaja, da bo položil temelj v Trstu za železničarsko organizacijo!

Morda mu niso še povedali, da je v Trstu 2000 organiziranih železničarjev naši železničarski organizaciji, ki šteje v Avstriji 56.000 članov.

Dobro bi bilo, da bi mu gospod Mandič to povedal, kajti ni vredno, izgubljati čas po nepotrebnem. Posebno v današnjih časih, ki je čas zlato.

Slovenski liberalci v zahodnjaku.

Ni jih na Slovenskem tako komičnih političarjev, kakor so kranjski liberalci. Z nedoslednostjo in lenobo so si pripravili usodo, kakršno zaslužijo, a sedaj, ko jim sega voda do grla, se mečejo iz naročja v naročje, ne vedoč, kako bi se rešili. Dostikrat smo že označili nazadnjastvo te stranke in tudi njeno nesposobnost. Pozivali smo pametne ljudi, ki jih hipnotizira beseda «naprednost», naj vendar pogledajo in preiščejo, kje je kaj resnične naprednosti; a naši apeli so ostali brez resnega odziva.

Nismo iskali ljubezni liberalcev, ampak želeli smo, da bi pametni svobodomiselniki krogi vpoštevali naprednost socialne demokracije in skušali preprečiti po svojih močeh, da bi slovenski narod ne drl s tako blazno brzino v črno reakcijo.

Toda kakšen je bil uspeh? Ne le mi, temveč kdorkoli ima zdrave oči, je lahko opazil, kako se liberalci kakor veša zibljejo že desetletja semintja, ne vedoč kod in kam. Grizejo kakor stekel pes zdaj tukaj, zdaj tam in razdirajo s svojo parterno politiko vsak svobodni, bodisi še tako napredni pojav. Od nekdanj napadajo najbolj nesramno in vehementno našo socialno demokracijo. Posameznih slučajev nam ni treba navajati, ker so še dobro v spominu; a baviti se moramo z najnovejšo liberalno gonjo proti delavstvu in socialni demokraciji.

Ravnajo pač previdno! Bodoči zupan ljubljanski, ki ima v teh dneh nekaj večje vloge, je govoril na nekem shodu v Ljubljani približno takole: «Liberalna stranka propada, propada zato, ker komandira v njej le par oseb. To mora prenehati. Znaprej naj odločuje volja ljudstva. V vrste narodno-napredne stranke mora delavstvo. Ker pa delavci le ne pridejo k njim, je seveda kriva socialna demokracija. In da bi se popravil ta za liberalce neprijetni položaj, je moral vmes poseči tudi živinozdravnik gosp. Ribnikar, ki meni da mora delavstvo podpirati «narodno-napredno» stranko zaraditega, ker ji manjka armade. To naj bi jim vstvarili delavci in pa 400 trgovskih pomočnikov, ki jih bo komandiral dr. Vindišer. Glede zadnje firme se še niso preveč zmotili, kajti res je, da na Slovenskem ni sloja, ki bi bil tako indiferenten za resno razredno gospodarsko politiko, kakor so večinoma trgovski pomočniki v Ljubljani. Kapitalizem jih bo moral še močnejše pritiskati, preden pridejo do pravega spoznanja.

Glede delavstva so se pa liberalni gospodje precej zmotili in že taktika, katere se poslužujejo ni le hudobna, ampak tudi nerodna. V tem ko slepomišijo in nastavlajo delavstvu limanice ter napadajo najbolj napredno slovensko stranko, socialno demokracijo, ko skušajo razdirati naša strokovna društva, berajo v prahu svoje ponižnosti pri klerikalcih za ljubezen.

Znano je, da je bilo že doslej mnogo «liberalnih» Slovencev, ki so natihem simpatizirali s klerikalci. Sedaj pa je narodno-napredna stranka

sama na ves glas zatrobila: «Ljudje božji, hitro, hitro! Sprava je potrebna.»

Slovenec, ki zna še politično misliti in je po svojem prepričanju protiklerikalen, mora biti ob tem prizoru v dno duše razočaran in mora spoznati, da vodstvo takozvane narodno-napredne stranke ne razločuje več svojih narodnostnih, gospodarskih in kulturnih nalog. Narodno vprašanje hoče reševati z internacionalnim klerikalizmom, socialno vprašanje pa z delavskim ljudstvom, ki ima prav nasprotno interese. A kulturno vprašanje, zlasti pa šole, ki je najvažnejša zadeva naroda, prepušča usodi, o kateri odločujejo — klerikalci!

Docela naravno je sicer, da se združita liberalna in klerikalna malokapitalistična družba pod eno streho. Nekateri voditelji buržoaznih strank se zavedajo tega (n. pr. zupan Hribar, dr. Oražen), drugi imajo pa edini namen, metati polena pod noge delavskim strokovnim organizacijam in socialni demokraciji, ki se edina stanovitno bojuje za delavske interese in za narodno enakopravnost. Naivno je, če kdo misli, da bodo klerikalci čuvali slovensko narodnost, ko je značaj klerikalizma predobro znan!

Njihova stvar je, če se hočejo gospodarsko združiti. Ampak ljudstvo naj razmisli, kam ga vodi politika, ki hoče v ta namen izdati kulturne, obenem pa tudi narodne interese in zaobrtni politični voz še bolj v reakcionarno močvrje. Itak smo Slovenci že dovolj teptani ter blagoslovljeni s klerikalizmom; ob periferiji se je komaj pojavilo nekaj naprednega duha, a že pada iz Ljubljane slana na mlade kali.

Kri, ki je tekla v Ljubljani, ni «aristokratska». A z njo hočejo razdirati delavske organizacije, ki imajo čuvati razredne interese delavstva. A motijo se! Delavstvo ne bo brez odločnega odpora poslušalo njih napadev in gledalo razdirajočega dela, ki so ga v svoji stranki te dni dokončali, pa bi ga zdaj radi nadaljevali še med delavstvom. Svoje organizacije zna delavstvo ceniti in če pogleda v našo gospodarsko zgodovino, se prepriča, da hočejo tudi prepereli ostanki liberalne stranke izrabljati delavce v prav take namene, v kakršne ga je hotela in ga deloma še izrablja buržoazija drugih narodov.

Stranka, ki postaja od dne do dne bolj nazadnjaska, se more potopiti v klerikalizmu. Pa bodi tako! S tem političnim preobratom se dovršuje prvo dejanje tragedije slovenskega naroda v novejši dobi. Naj bi vsaj iz tega kaosa vzkliko res novo življenje. Potreben je bil ta preobrat, a koristil bo, ker porodi nove boje, v katerih si bosta nasprotnika internacionalni klerikalizem in pa jugoslovanska socialno-demokratska stranka. Zavedajoča se svoje visoke kulturne naloge, bo tem močnejša, čim jasnejši bo položaj, tisti, ki ji mečejo polena pod noge, se bodo sami pogubili.

L. J.

Politični odsevi.

Položaj na Češkem. Baron Beck upa, da se povrnejo v češki deželni zbor normalne razmere. Razven tega, da posredujejo pri Čehih in Nemcih ministri Fiedler, Prašek in Prade, se je odpeljal Beck tudi sam v Prago, kjer misli ostati dlje časa. Deželnemu zboru hoče vlada predložiti volilno reformo in načrt zakona, po katerem bi se v praškem deželnem zboru osnovala posebna permanentna upravna komisija. S tem misli Beck prisiliti stranke, da se z ozirom na svojo popularnost polotijo deželnozbornskega dela. Oficijozno časopisje razglša že ves čas s sumljivo gorečnostjo, da je položaj Beckove vlade popolnoma utrjen, toda v resnici gori ministrskemu predsedniku za nohti, kajti če se mu ne posreči ureditev razmer v Pragi, je nemogoče razumeti, kako naj bi prišel državni zbor do rednega dela. Vladnim krogom ne more biti nevarnost položaja neumevna; ali čudna se sredstva, katerih se poslužujejo. Oficijozno časopisje pravi, «da bi homatije v češkem deželnem in v državnem zboru morda lahko povzročile padec Beckovega kabineta, ampak da bi gotovo zakrivilo padec parlamentarnega sistema.» To se sliši prav tako kakor žuganje. Beseda «kamarila» je bila nekaj časa v Avstriji pozabljena, toda sedaj kaže, kakor da bi zopet dvigala glavo. Očitno mislijo nekateri ljudje, da je čas ugoden najsmelejšim ciljem reakcije. Toda kdor meni, da se mora v Avstriji zopet ošiveti absolutizem, se korenito moti. Kar se godi sedaj na Češkem, je sad starih vladnih grehov, katerih se tudi Beck ne more otresti. Tudi sedaj išče rešitve po stranskih potih. Nacionalni boj vihra po vsej državi. Vse narodnosti so vzajemno sprte. Beck pa hoče na nepreglednem bojišču ograditi majhen prostorček in misli, če bi tam za plotom pojenjal vihar, da je izvršena njegova naloga. Da je narodno vprašanje celoten

problem Avstrije, ne razume ali pa noče razumeti. Ampak dokler se ne položi celo narodno vprašanje na operacijsko mizo, ne more biti govora o ozdravljenju. Večnemu krpanju in mešetarenju imajo avstrijski narodi zahvaliti že toliko mizerije, da je povsem neplodno, podpirati vlado, ki tudi zanaprej noče nič družega, kakor krpiti in mešetariti. Če povzročijo razmere na Češkem, da baron Beck pade, ne more za njim žalovati nihče drugi, kakor najskrajnejša reakcija.

Za deželnoizbornsko volilno pravico. Češki socialni demokratje so v nedeljo pripravili po vsej deželi demonstrativne shode za splošno in enako volilno pravico za deželni zbor. Največji shod je bil seveda v Pragi, kjer je govoril poslanec sodrug Němec. Volilna reforma, ki jo hoče predložiti vlada, določa za deželni zbor 330 poslancev; od teh bi jih 43 dobila kurija dosedanjih nevolilcev. Kakor trgovska zbornica, bi tudi deželni kulturni svet dobil svoje posebne poslance.

Aneksija Bosne in Hercegovine. Avstro-Ogrska je začela z diplomatskimi koraki, s katerimi hoče pripraviti aneksijo Bosne in Hercegovine. Francoski predsednik republike Fallieres je sprejel avstrijskega poslanika grofa Khevenhüllerja v tej zadevi, poslanik grof Lützwow se je pa odpeljal v Racconizi, kjer ga sprejme italijanski kralj Viktor Emanuel. Avstrijska poslanika za Nemčijo in Rusijo Szögyenyi-Marich in grof Berchtold sta se odpeljala prvi v Berlin, drugi v Peterburg. Vsi imajo podobne misli. Po zadnjih poročilih se misli skupna vlada izogniti mednarodnim konfliktom na ta način, da se ne izreče beseda «aneksija», ampak da se izda proklamacija, v kateri bi cesar proglasil, da razširja svojo suvereniteto tudi na Bosno in Hercegovino, dočim je doslej formalno turški sultan suveren Bosne in Hercegovine. Nekateri vesti govore, da izide ta proklamacija že v sredo. Bosna in Hercegovina se ne bi priklopili ne avstrijski, ne ogrski polovici, temveč bi se upravljali kot «Reichslande», kakor upravlja Nemčija Alzacijo in Loreno.

Na Ogrskem je proti aneksiji še mnogo opozicije, ki izvira iz posebnih madžarskih aspiracij.

Košutovo časopisje protestira proti aneksiji, češ, da nasprotuje ogrskim interesom. Poslanec Kmetty je celo iznašel, da žali aneksija ogrsko državno pravo; po njegovi teoriji bi morala Bosna postati ogrska kronovina.

«Pesti Naplo» pripoveduje, da je prestolonaslednik Fran Ferdinand na dvornem plesu dejal, da bo v bodoče večkrat prihajal na Ogrsko. Volilna reforma je stvar vlade, najvažnejše vprašanje pa je bosensko, kjer se je v zadnjih letih vodila napačna politika.

Če so vse te vesti resnične, imamo pričakovati politično burne čase. Brez obzira na zunanje razmere, v katerih je diplomacija, kakor se vidi, z nervozno napetostjo delala, razvije aneksija Bosne in Hercegovine vprašanje ustave za ti dve deželi, pa tudi vsa latentna državnopravna vprašanja. Glede bodočnosti Bosne in Hercegovine imajo vsi deli, iz katerih je sestavljena avstro-ogrška monarhija, svoje posebne nazore in zahteve, ki so ostale v teoriji, dokler sta bili Bosna in Hercegovina samo okupirani, ki pa izbruhnejo z vso silo na dan, čim se izroče aneksiji.

Ogrska volilna reforma. V Budimpešti so bile v nedeljo zopet demonstracije za splošno in enako volilno pravico. Uradna poročila pripovedujejo: «Okrog 600 socialistov je priredilo ob 5. popoldne demonstracijski obhod za splošno volilno pravico po Andrassyjevi ulici. Na oktogonskem trgu je policija pozvala množico, naj se razide. Izmed ljudstva se je začelo s samokresi streljati na policijo, vsled česar je bil ranjen en konj. Nato je policija zajahala med množico in jo razgnala. 14 oseb, med njimi 5 s sabljami lahko ranjenih, so zaprli, a vse razven enega zopet izpustili.» Koliko se sme verjeti madžarskim poročilom, je seveda druga stvar. Da bi bili delavci kar meni nič tebi nič streljali na policaje, bomo šele tedaj verjeli, kadar nam to potrdijo bolj zanesljiva poročila.

Bivši minister Kristoffy je na banketu demokratičnega kluba povedal izvirno besedilo pogodbe med kraljem in sedanjo ogrsko vlado, v kateri je jasno izrečeno, da ima koalicijska vlada dolžnost, izvesti volilno reformo vsaj na tako široki podlagi, kakor jo je obsegal program Fejervaryjeve vlade. Pluraliteta torej naravnost nasprotuje paktu s kraljem.

Bolgarska in Turčija. Senzacionalne vesti prihajajo iz Sofije in iz Carigrada. Od znane afere z orientalskimi železnicami je bilo razmerje med Bolgarsko in Turčijo do skrajnosti napeto. Sedaj pa je Bolgarska storila zadnji korak, čegar posledice so v tem trenutku nedogledne. Knez Ferdinand se je v nedeljo večer pripeljal iz Bukarešta v Sofijo. Pričakovali so ga vsi ministri in drugi državni dostojanstveniki. Pončič je bil ministrski svet, v pondeljek zjutraj se je pa Ferdinand z vso vlado odpeljal v Trnovo in je tam slovesno razglasil Bolgarsko z vzhodno Rumelije za neodvisno od Turčije, sebe pa za bolgarskega kralja.

Turska vlada je kazala, odkar traja konflikt z Bolgarsko veliko hladnokrvnost. Kakšne posledice bo izvajala iz zadnjega dogodka, se ne more uganiti, toda na vsak način je velika nevarnost, da izbruhne vojna. Bolgarska vojska je baje mobili-

zirana. Pod pretvezo orožnih vaj so se poklicali že prej vojaki večinoma pod zastavo. A tudi Turčija se je pripravljala. Drenopoljski vojni zbor je, kakor vse kaže, mobiliziran, tudi iz Sirije je prišlo mnogo vojaštva, ki je poslano proti bolgarski meji. Več divizij je od grške meje poslanih proti Bolgarski. Na vseh borzah vlada velikansko vznemirjenje.

Cenjene naročnike, ki še niso ponovili naročnine za IV. četrtletje, prosimo, da store to v najkrajšem času, ako nočejo, da se jim list ustavi. — Tudi zapniki, ki so dobivali v zadnjem času po več iztisov lista, naj blagovolijo čimprej odračunati.

Domače stvari.

Izjemno stanje v Ljubljani traja še vedno. Po ulicah patrolirajo orožniki, iz kavarne spod človeka o polnoči kliči «policijska ura» in v nedeljo so morali tobačni delavci zaključiti svojo «Vinsko trgatve» celo ob 11. zvečer. Šele v soboto popoldne je bila veselica po dolgi odiseji dovoljena in vsled tegz delavstvo v nedeljo večinoma niti ni vedelo, da je zvečer «trgatve». Zakaj je vse to potrebno, ne vé v Ljubljani razven barona Schwarza živ krst. Razmere v mestu so že davno normalne in ljudje se razburjajo le tedaj, če v zamejo v kayarni najnovejši časopis v roko, pa jim natakar pové, da ni več črne kave, ker je «policijska ura», pa če zapuste kavarno in srečajo pred vrati orožniško patrolo tako močno, da bi človek mislil, da je zašel na bolgarsko mejo. Doklej bo vendar trajalo to izjemno stanje? Razumeli nismo sploh nikoli, v kakšni zvezi je navadna delavska veselica z javnim mirom in redom. Kolikor vemo o zarotah, se navadno skrivnostni rebelantje niso raliirali na veselice in o ljudeh, ki sede v kavarni s časopisom ali s šahovo figuro v rokah, se ložje ve, kaj počenja, kakor o tistih, ki so bogve kje. A če pozna baron Schwarz bolje globoki zmisel takih «preventivnih» sredstev, je vendar vsaka medicina samo do neke meje koristna, potem pa deluje še bromkali kakor strup. Umetnega pomirjevanja bi bilo torej menda že dovolj.

Nemški «Volksrat» za Kranjsko razpošilja nekak oklic svojim nemškim sosesčanom, ki se ne more imenovati drugačen kakor farizejski. Nastopali smo, kadarkoli je bilo treba, proti šovinistom svojih rojakov, pa moramo tudi povedati, da se nam stadi hinavščina, katere je na pretek med ljubljansko nemško buržoazijo. Kakor zahtevamo za slovenske manjšine enakopravnost, tako jo priznavamo tudi nemškim manjšinam v slovenskih krajih. Ampak če nemški «Volksrat» na Kranjskem sedaj tako dela, kakor da ni hotel nikoli nič družega, kakor enakopravnost, tedaj je njegovo sedanje nedolžno lice zlagano. Saj poznamo gospode in vemo, da so šovinisti. Vemo, da streme vedno za hegemonijo. Kadar jim kaže, se sklicujejo na velikost svojega naroda, a kadar to ni koristno, pripovedujejo, kako so majhni na Kranjskem. Sedaj delajo, kakor bi bili dogodki v Ljubljani povsem neodvisni od drugih, a kadar mislijo, da jim bo pomagalo, razglašajo solidarnost vseh Nemcev. Ampak prav sedaj bi bil čas, da bi se nekoliko zavedali te solidarnosti in povedali svojim rojakom in političnim somišljenikom v Ptuj, Celju in Maribovu, da so storili nemškemu narodu slabe službo, ko so napadali Slovence. Obsojamo, kar se je hudega storilo ljubljanskim Nemcem. Obsojamo pa tudi to, da tisti gospodje, ki se v svojem oklicu kažejo kakor nedolžni golobčki, po «Tagespostu», «Grazer Tagblattu» i. t. d., razvijajo gorostasne laži o Ljubljani in kažejo čutstva, ki se prav nič ne vjemajo z besedami oklica: «Wir haben nie den Frieden mit unseren slovenischen Mitbürgern gestört und wollen im Frieden weiterleben.» Bilo bi lepo, če bi to bilo resnično vsaj za bodočnost; doslej ni bilo resnično.

Socialno vprašanje je rešeno, če ne drugod, pa na Slovenskem in tako smo vendar enkrat dosegli rekord med narodi. Rešeno je na tako enostavni način, da človek kar obstrmi. Pa seveda, enostavnost je bistvo vseh velikih reči. Ko je šel Kolumbus odkrivat Ameriko, se je enostavno peljal, dokler ni prišel tja. In ko je hotel Napoleon priboriti vlado nad svetom, je enostavno premagal svoje sovražnike. Tako bo tudi «Vzorni gospodar» enostavno rešil socialno vprašanje. «Vzorni gospodar» — to je resnično nov listič v Ljubljani, ki obdeluje suboparno «ekonomijo» s poezijo. Na vsaki strani ima nekoliko verzov, v podlistku in na čelu pa kar cele pesmi, take da jih menda Oton Zupancič ne napravi enakih. Kaj je Prešeren, odkar imamo Strgerja, ki poje tako:

Dvigni srea vseh «Ekonomija»
v kroge, kjer je polna harmonija,
ki spoznanja zlati sad razvija,
kjer je nepoznana strankarija,
kjer ljubezen je sveta vladar,
služnik njen je kri, blago, denar.

Toda za uživanje take vzvišene poezije ni dovolj časa v teh ekonomičnih dolinah in vprašanje je, s kakšnimi prozaičnimi sredstvi nas hoče «Vzorni» rešiti. Reklamo smo že: Enostavno. In zares — kdo bi si mislil kaj bolj enostavnega, kakor — zavarovanje izdatkov.

«Ako bi nobeno drugo že obstoječe zavarovalno društvo tega ne hotelo prevzeti, osnovati se morá posebna

družba za zavarovanje izdatkov,

katera svojim zavarovancem proti jako nizkim premijam vrača vse izdatke (ves denar, kolikor in za karkoli ga je kdo izdal), kar je tako gotovo izvršljivo, kakor n. pr. življensko zavarovanje in vsa druga raznovrstna zavarovanja.

To je enostavni recept, po katerem hoče «Vzorni» ozdraviti naše prazne možnje. Ideja je res genialna. Če si kupiš za groš kruha, ti bo povrnjen groš, če zapiješ stotak ob šampanjcu, ti bo povrnjen stotak. Vse proti jako nizkim premijam. Tepec, kdor ne bo pil šampanjca in stanoval v lastni vili. Samo malenkost nas moti. Kaj, če ne bo groša za kruh? Kajti najprej morajo biti izdatki, potem se šele povrnejo. Morda bi «Vzorni» razširil svojo krasno organizacijo tako, da bi lahko človek dobil tudi predujem na bodoče izdatke? Z obstoječimi zavarovalnimi društvi bo pač križ, ker imajo egoistično navado, da hočejo kaj zaslužiti. Ampak «Vzorni» pozna gotovo tudi skrivnost, odkod bo prišel denar, da se bodo z «jako malimi» premijami lahko pokrivali jako visoki izdatki. Morda nam to pove v eni prihodnjih števil, če jih bo še kaj za razvedrilo v teh klavernih časih. V tem je pa lahko ponosen, da je res dosegel rekord, ki ni bil lahak: Rekord v konfuziji.

Lurški čudež imajo v Zagrebu, ampak čudovito je podoben lanskem čudežu na Brezjah. Neki otrok je baje v Lurdu čudovito okrevl. Vse tercialke trobijo to in klerikalni časopisi so že poskušali delati kšeft s čudežem. Le — zdravnik noče potrditi, da je bolno dete zdravo. Polagoma so začeli tudi klerikalni časopisi trditi vedno manj in manj. Nazadnje bo čudež izginil kakor kafra.

Zahtevajte po vseh gostilnah, kavarnah in brivnicah

„Rdeči Prapor“

Umetnost in književnost.

Najboljši in najcenejši koledar slovenski je

Žepni koledar

za delavce sploh in prometne službenice za navadno leto 1909.

Ta koledar izhaja že deveto leto in se ga razpeča vsako leto nekaj tisoč. Posebno se odlikuje po vsebini koledar za leto 1909. Vsebinska mu je naslednja: Ob novem letu (pesem), Koledar, Množilna razpredelnica, Kolkovne lestvice, Poštai tarif, Iuzemske denarne vrednosti, Stara mera in nova, Koliko plačam osebne dohodnine, Vojna taksa (po novem zakonu), Podpore svojcem k orožnim vajam klicanih mož, O volitvah, Centralni sedeži avstrijskih strokovnih organizacij, Starostno zavarovanje zasebnih uradnikov, Organizacija avstrijskih državnih in privatnih železnic, Primož Trubar, Spanje, Drobiz in beležke za vsak dan v letu. Razen te vsebine prinaša koledar pet slik socialno-demokratičnih državnih poslancev, in sicer: Hudec Jos., Renner Karol, Scabar Rajko, Skaret Ferdinand in Tomaschik. Ta bogata vsebina pričča, da je koledar vsega priporočila vreden za vsakogar. Razpošiljati se prične v drugi polovici meseca oktobra. Organizacije in posamezne naročnike kar najljudneje prosimo, da ga naroče čimprej, zakaj pošiljatev more biti le tedaj točna, če se naročniki zglašajo pravočasno. Cena v platno vezanemu izvodu je 80 v, po pošti pa 10 v več. Naroča se pri «Delavski tiskovni družbi» v Ljubljani (Dunajska cesta št. 20) in pri upravnistvu «Rdečega Praporja».

Iz stranke.

Ogrska socialna demokracija sklicuje izvanredni zbor stranke, ki se snide v nedeljo po tistem dnevu, ko bo v državnem zboru predložena volilna reforma.

Shodi.

Celje. Dobro obiskan ljudski shod je bil v nedeljo, dne 4. t. m. popoldne v salonu gostilne «Pri zelenem travniku». Na dnevnem redu je bila štajerska deželnoizborna volilna reforma in zadnje nacionalistične rabuke. Najprej je govoril sodrug Hilari iz Gradca v nemškem jeziku. Kakor je znano, so bili graški sodrugi izvrstno informirani o ptujskih dogodkih, ki so stali na začetku zadnjih nacionalističnih afer, v katerih je tudi Celje igralo svojo ulogo. Na podlagi teh informacij je torej sodrug Hilari lahko sodil in njegova sodba je bila uničujoča za nemško nacionalno kliko, ki se gospoduje po spodnještajerskih mestih in trgih. Izvajal je, da take rabuke, kakršne so se vršile v Ptuj, Celju in Mariboru ter v zvezi s tem tudi v Ljubljani, ne služijo kulturi nobenega naroda, da pa tudi ne morejo koristiti nobeni narodnosti. Pač pa so v interesu vladnega sistema, katerim dajejo priliko gospodovati nad vsemi narodi. O štajerski volilni reformi, ki je odkazana političnemu odseku, da jo izdela in predloži deželnemu zboru, je povedal, da je s početka imela dati ljudstvu v novi kuriji 15, sedaj pa le še 10 mandatov, a volilna geometrija bi bila po teh načrtih naravnost men-

truozna. Tako bi bilo v nekaterih volilnih okrajih združenih po 36 mest, trgov in industrijskih krajev, v nekaterih pa po 12 sodnih okrajev. Politični odsek je imel šele eno sejo in vse kaže, da bi gospodujoči nemški nacionalci radi zavlekli vso stvar tako, da je sedanji deželni zbor sploh ne bi mogel rešiti. Zato morajo biti delavci pripravljene na energičen boj, ker brez njega nimajo upati, da bi prišli v deželi do politične enotnosti. Govornik je potem predložil resolucijo, ki v bistvu soglašala z ono, ki je bila sprejeta na zadnji državni konferenci. Drugi poročevalec je bil sodrug Etbin Kristan, ki je govoril v slovenskem jeziku. Najprvo se je bavil z volilno reformo in je izvajal, da se gospodujoča stranka v deželnem zboru ne bi upirala pomnoženju mandatov, če bi se dalo urediti tako, da bi prišli vsi v njeno roko. Upira se pa volilni pravici delavskega ljudstva in zato izkusa zavlačati, medtem pa popačiti reformo tako, da bi delavstvo tudi po novem volilnem zakonu ostalo brez zastopstva. Za štajerske delavce je kranjska volilna reforma svarilen vzgled. Pravi trenotek je v političnem življenju tako važen, da se nikdar ne sme zamuditi, kajti navadno se ne vrne. Sedaj je čas za boj in če se ne izrabi, bi lahko triumfirali sovražniki delavstva za dolga leta. Potem se je govornik obširno pečal z dogodki na Spodnjem Štajerskem in v Ljubljani ter je zlasti plastično naslikal tragedijo z 20. septembra v Ljubljani. Ta opis je razburjal nekega doktorčka, ki je bil navzoč menda kot poročevalec lističa «Deutsche Wacht», pa si je hotel lastiti pravice vladnega komisarja. Pri tem poizkusu si je seveda občutno opekeli prste. Značilno je, kako se čutijo nemški radikalci prizadeti, če se govori o tistih vojaki, ki so v Ljubljani streljali. Ob imenu Mayer je dajal omenjeni gospodek take znake od sebe, kakor bi bil histeričen. Sodrugi Kristan mu je dal ob burnem odobravanju celega shoda potreben pouk. Govornik je jasno začrtal nalogo socialne demokracije v sedanjem položaju in je razložil, da je okrepitev delavske organizacije in razširjanje socialistične kulture med ljudstvom najboljše orodje za končno doseg narodnega miru. Resnica je, da so vsi pravi narodni interesi najbolje zavarovani v mednarodnosti socialne demokracije. Govoru je sledilo viharno odobravanje. O celjskih dogodkih so govorili še gosp. dr. Kukovec in nekateri sodrugi. Končno je sodrug Kristan še s kratkim nemškim govorom razložil potrebo demokratiziranja deželnih in občinskih zastopov ter javnega življenja sploh, nakar je predsednik zaključil lepi shod.

Dunaj. Češki socialni demokratje na Dunaju so v sredo zvečer priredili shod v «Rožni dvorani» v desetem okraju, na katerem je sodrug E. Kristan poročal o ljubljanskih dogodkih. Velikanska dvorana je bila polna delavstva. Sodrugi Kristan je razložil genezo ljubljanskih demonstracij, katerim so dali povod izgrede v Ptuj ter je dejal, da obsoja socialna demokracija tudi pobijanje šip v Ljubljani, ampak da se morajo obsojiti tudi tista tendenciozno pretirana poročila, ki slikajo slovensko prebivalstvo v Ljubljani kot tolpo razbojnikov in zanašajo umetno vznemirjenje na vse strani sveta. Tiste obžalovanja vredne demonstracije bi se bile zadušile, če bi se bili mobilizirali gasilci. Par hektolitrov vode bi bilo zadostovalo, nikakor pa ni bilo treba tako žalostnih posledic. Dogodki od nastopa vojaštva se morajo strogo ločiti od izgrede petkovega večera. Kar se je zgodilo v nedeljo zvečer, sodi na drugo plat zgodovine. Govornik je podvrnil ostri kritiki taktiko deželne vlade. Potem je na podlagi izpovedeb, ki so jih podale zanesljive priče, naslikal dogodke od sobote in nedelje. Ta enostavna pripoved je silno pretresla poslušalce. Seveda tudi kritika ni izostala, bila je silni tragiki dogodka povsem primerna. Govornik je potem poučil poslušalce, kako deluje konfiskacijska praksa v Ljubljani. Brezpogojni zagovorniki svobode časopisja smo; ne zahtevamo, da se konfiscirajo nemško-nacionalni časopisi, ki objavljajo krvave razbojniške romane o Ljubljani in sčuejejo z najpoderjšimi toni proti Slovencem. Ampak protestirati moramo, da se meri v Avstriji z dvojno mero in da je v Ljubljani prepovedano, kar je dovoljeno po celi državi. Mi vemo, da imajo meščanske slovenske stranke svoje grehe. Ko je bil čas za deželnozborsko volilno reformo, so rajši dovolili petdesetim nemškim veleposestnikom deset mandatov, kakor vsem slovenskim socialno-demokracičnim delavcem enega. Ampak vse take in podobne napake nam ne morejo zaslepiti oči, da ne bi spoznali kritičnega položaja, v katerem se nahaja sedaj slovenski narod in da ne bi napeli vseh moči zoper nasilstva in za enake državljanske pravice vseh. V tem boju se čutimo močne, ker se zavedamo solidarnosti vsega proletariata v pravični borbi. Govornik se je presrečno zahvalil češkemu sodrugom, da so dali slovenskim sodrugom priliko, povedati resnico v Ljubljani, ki je v zadnjem času trpela kakor prava pepelčica. Govoru je sledilo gromovito odobravanje in navdušene izjave solidarnosti.

Shod zidarjev se je vršil dne 27. sept. v gostilni Petrič v Ljubljani. Govoril je o organizaciji zidarjev ter o ciljih, ki jih ta organizacija zasleduje sodr. Fr. Milost iz Trsta. Na tem shodu se je napravilo več umestnih sklepov, ki bodo velikanske važnosti za ljubljanske zidarje. Zato je potreba, da se vsi zidarji oklenejo svoje organizacije.

Po Istri prireajo naši sodrugi pridno volilno shode. Po poročilih ki smo jih dobili iz Pulja, Kanfanara, Pazina i. t. d., so se shodi povsod dobro obnesli. Udeležba je povsod dobra; zlasti se opaza, da prihajajo v puljski okolici in po deželi tudi kmetje na te shode. Skoraj na vseh shodih je razvijal kandidat sodrug Jelčić program socialne demokracije, za katerega se ljudstvo boljbolj ogreva. Govorili so tudi sodrugi Petejan, Haramina in drugi.

Šibenik. Naznanili smo že, da nam je okrajno glavarstvo prepovedalo javen shod, spljetskim sodrugom pa izlet z ladjo. Človek bi mislil, da je prireditev socialno-demokracičnega shoda kdove kako nevarna stvar za Šibenik. A če je imelo okrajno glavarstvo res kaj strahu, se je v nedeljo, dne 20. septembra lahko prepričalo, da je votel. Mislili smo že, da se bomo morali za sedaj sploh odreči shodu. Toda ob treh popoldne smo dobili obvestilo, da pride zvečer sodrug Kristan iz Spljeta. Zanimivo je, da je rabl brzojav iz Spljeta v Šibenik 5, reci pet ur! Če bi bili zvedeli dopoldne, da pride Kristan, bi bili imeli zvečer gotovo premalo prostora! A storile se je, kar je bilo v kratkem času mogoče. Ob 8. zvečer je bilo več kakor 200 delavcev na kolodvoru, ki so navdušeno sprejeli govornika in so ga v sprevedu spremili v društveni prostor. Od vseh strani so hiteli ljudje gledat naš prihod; tuptam nas je občinstvo burno pozdravljalo, povsod nam je kazalo simpatije. Torej! Če bi naš nastop res povzročil kaksno nevarnost za red in mir, bi se bila morala sedaj pokazati. A nič se ni zgodilo. To naj vzame okrajno glavarstvo ad notam za drugič. V društvenih prostorih je potem sodrug Glumac otvoril shod po § 2., sodrug Kristan pa je v krasnem govoru razložil temeljna načela socialne demokracije in lahko se pravi, da je vsem govoril iz duše. Začetek je storjen; led je prebit in socializem pojde tudi v Šibeniku svojo pot.

Strokovni pregled.

Napredek strokovne centralizacije. Avstrijsko društvo livarjev, ki je imelo meseca septembra svoj občni zbor na Dunaju, je skoraj soglasno sklenilo: «Tretji občni zbor pooblašča predstojništvo, da stopi z zvezo avstrijskih kovinarjev v dogovor radi združenja in da poroča o vspehu prihodnjemu občnemu zboru».

Zveza avstrijskih kovinarjev ima svoj občni zbor od 6. do 12. decembra v «Delavskem Domu» X. okraja na Dunaju. Na dnevnem redu je: 1. Poročilo predstojništva. 2. Poročilo kontrole. 3. Poročilo razsodišča. 4. Predlogi glede izpremembe zveznih pravil. 5. Organizacijski statut o notranjih uredbah zveze in pravilnik za podpore. 6. Volitve. 7. Stavke in zaklad za stavke. 8. Solidaritetni sklad. 9. Plačilni boji zadnjih let in naloge zakonodajstva. 10. Izpopolnitev delavskega zavarovanja. 11. Slučajnosti.

Centralno društvo modelnih mizarjev v Avstriji ima v nedeljo 11. t. m. izvenreden občni zbor na Dunaju. (Delavski Dom v X. okraju.) Na dnevnem redu je: 1. Čitanje zapisnika. 2. Sklepanje o določbah za prestop v zvezo kovinarjev.

„Rdeči Prapor“

izhaja redno vsako sredo in soboto in velja za avstro-ogrske kraje za celo leto 10 K 40 vin., za pol leta 5 K 20 vin., za četrt leta 2 K 60 vin., mesečno 90 vin.

Za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K.

Za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Upravništvo „Rdečega Prapora“.

Mladeniča

ki je z vspehom dovršil ljudsko šolo, sprejme kot

vajenca

Simen Bergman, puškar

3-2 v Glinjah pri Borovljah.

KAVARNA

„Unione“ preje „Tedesco“ v Trstu

se priporoča cenjenim sodrugom najtopleje. Na razpolago so vsi važni in slovenski, italijanski in nemški listi. Vse pijače poceni. Napitnina je izključena.

Pred kratkim ustanovljena.

Na razpolago ima

10.000 hl vina

(mošta) združenih kmetov iz najboljših vinogradnih krajev, kakor: Brje, Skrilje, Dobravlje, Kamnje in drugih bližnjih vasi.

Kmečka delavska gospodarska zadruga v Dobravljah, Goriško.

Registrovana zadruga z omejeno zavezo. 1

Zadružno vodstvo!

Lastne kleti.

Priporoča se cenjenim konsumentom, zadrugam, trgovcem in gostilničarjem po Goriškem, Kranjskem, Koroškem, v Trstu in drugod.

Posrežba točna in prava!
Cene zmerne!

Stanje hran. vlog: nad 25 milijonov kron. Rezerv. zaklad: nad 900.000 kron

Mestna hranilnica ljubljanska

v lastni hiši, Prešernove ulice 3, poprej na Mestnem trgu zraven rotovža, sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in od 3. do 4. ure popoldne, jih obrestuje po 4% ter pripisuje nevzdignjene obresti vsakega pol leta h kapitalu. Rentni davek od vložnih obresti plačuje hranilnica iz svojega, ne da bi ga zaračunila vlagateljem. Za varnost vlog jamči poleg lastnega rezervnega zaklada mestna občina ljubljanska z vsem svojim premoženjem in vso davčno močjo. Da je varnost vlog popolna, svedoči zlasti to, da vlagajo v to hranilnico tudi sodišča denar mladoletnih otrok in varovancev. 13-4

Denarne vloge se sprejemajo tudi po pošti in potom c. kr. poštne hranilnice.

Fosaja se na zemljišča po 4 1/2%, na menice in na vrednostne listine pa po 5%, na leto.